

SEMINÁŘ V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ PARLAMENTU ČR NA TÉMA „ŠKOLA PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ“

Ukazuje se, že podpora zdraví prostřednictvím školy a v souvislosti se školou patří k nejpotřebnějším, nejúčinnějším a pravděpodobně i nejlevnějším nástrojům včasné všeobecné primární prevence. Rozhodně to však neznamena, že je nejméně pracná a náročná. Dnes je v programu Škola podporující zdraví (ŠPZ) okolo 300 škol (MŠ, ZŠ, SŠ), program je ale určen také pro střediska volného času, školní družiny a školní kluby.

„Jak souvisí škola a vzdělávání se zdravím a naopak?“ je pravděpodobně otázkou snazší k řešení, než je otázka „Jak to udělat, aby souvisela pozitivně?“ nebo „Jak dosáhnout, aby se žáci, učitelé a rodiče stávali lidmi podporujícími zdraví?“ Nejen tyto otázky stály za zrodem celorepublikového semináře ředitelů škol v síti programu Škola podporující zdraví, který se dne 18. listopadu 2015 konal v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Za účasti ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, ústředního školního inspektora, zástupců ministerstva zdravotnictví a ředitelky české kanceláře WHO, byly z úst přítomných ředitelů škol a odborníků z rezortu školství a zdravotnictví prezentovány benefity, ale i úskalí tohoto komunitního programu WHO, který v ČR od roku 1996 garantuje Státní zdravotní ústav. Zaujímavé příspěvky účastníků se dají shrnout do následujícího přehledu:

ŠPZ přináší do horizontu života a práce ve škole programové řízení dějů, které by jinak působily ve škole skrytě, neplánovaně a živelně a které by tak mohly být rizikem, že budou působit negativně – totiž proti zdravému vývoji jedince.

Jakým způsobem se to programu ŠPZ daří? Pro své členy má vytvořeny metodiky a sebehodnotící nástroje. Tento léty ověřený a neustále se vyvíjející systém sebehodnotících nástrojů ukazuje škole, jak rizika vyhledávat, jak s nimi zacházet a jak je v konečném důsledku přeměnit v pozitiva. Do řešení však zapojuje pokud možno všechny dotčené strany (učitele, žáky, rodiče/zákonné zástupce, zřizovatele školy).

Škola je v programu ŠPZ vedena k otevřenosti vůči vlastním problémům a nedostatkům, učí se je zjišťovat, profesionálně řešit. Na první pohled se může zdát, že tento přístup přináší riziko povrchního posuzování okolí, ale škola se toto riziko učí přijímat, porozumět mu

a pracovat s ním. Odměnou je jí skutečná důvěra žáků, rodičů, pedagogů, obce a ostatních partnerů.

Změnu, kterou chce škola udělat, aby přebudovala běžné podmínky na takové, které podporují zdraví, a ve svém důsledku zefektivnila proces vzdělávání, řídí víceletým projektem (4letým u ZŠ). Do sítě ŠPZ tedy ve výběrovém řízení přistupuje škola s vypracovanou dlouhodobou koncepcí svého rozvoje, která je zaměřena na dosažení principů a zásad podpory zdraví a vychází z holistického pojetí zdraví. Projekt je postaven na zájmu většiny pedagogů a na týmově provedené analýze stavu věcí ve škole podle kritérií obsažených v metodikách a sebehodnotících materiálech.

Koncepce rozvoje školy pomocí programu ŠPZ přináší výsledky: ovlivňuje ducha celé školy, podporuje aktivní spolupráci mezi žáky, učiteli a rodiči, vede k vytváření bezpečné atmosféry a podmínek pro výuku a učení, vede žáky ke zdravému způsobu života a k odpovědnosti za své zdraví, zlepšuje vztahy uvnitř školy i mezi školou, společenstvím obce a dalšími pro školu strategickými partnery.

I z těchto důvodů převzal nad seminářem záštitu poslanec Mgr. Petr Kořenek (předseda podvýboru pro předškolní a základní školství) a poslankyně Mgr. Nina Nováková. V závěru jednání vyzvali přítomné, aby navrhli formy prohloubení spolupráce mezi rezorty školství a zdravotnictví. A protože prostřednictvím svých učitelů a rodičů je každá ŠPZ přínosem pro výchovu ke zdraví a pro podporu zdraví i mezi populací dospělých lidí v obci, ve které sídlí, vyzvali k obnově decentralizace výběrové řízení škol do programu ŠPZ v jednotlivých krajích ČR, pomocí krajských koordinačních týmů, aby tak servis pro školy v síti ŠPZ byl ještě účelnější.

Pro další rozvoj ŠPZ bude velmi cenná podpora ministryně školství, Mgr. Kateřinou Valachovou, Ph.D. Na semináři prohlásila:

„Program ŠPZ má moji plnou podporu jako ministryně školství, mládeže a tělovýchovy a jsem ráda, že takto pozitivně reaguje ČR na doporučení WHO. Jsem ráda za práci, kterou odvádí Státní zdravotní ústav, ale domnívám se, že nyní jsme povinováni školám a ředitelům škol, které se do projektu zapojili, abychom je jako MZ a MŠMT více vzájemně podpořili, protože ŠPZ jsou především o zdravých vztazích mezi řediteli, učiteli, žáky a rodiči. S určitou nelibostí jsem vyslechla, že neexistuje žádná systémová finanční podpora právě tohoto snažení, které je plně v souladu s doporučeními WHO a domnívám se, že v návaznosti na schválení strategie Zdraví 2020 bychom měli společně s ministrem zdravotnictví hledat i prostředky pro systémový dotační rozvojový program tak, aby bylo jasné, že dělat tyto věci se skutečně vyplácí. A že školy to, že se věnují vztahům, kvalitě i zdraví, by pocítily i z hlediska konkrétní materiální podpory“.

Náměstkyně ministra zdravotnictví JUDr. Lenka Teska Arnoštová a ministryně školství Mgr. Kateřina Valachová na semináři v Poslanecké sněmovně 18. 11. 2015.

Marie Nejedlá
Centrum podpory veřejného zdraví, Státní zdravotní ústav